

FOU – Kan samvirkeforetak være aktuelt for kommuner

Presentasjon v/ KS Bedrift

GENERELT OM SAMVIRKEFORETAK

- Må stiftes av minst 2 personer
- Er basert på medlemskap, ikke eierskap
- Hovedregel: Alle medlemmene har en stemme hver
- Det praktiseres åpent medlemskap, med mindre annet er bestemt i vedtektene.
- Skal ha vedtekter
- Årsmøte øverste organ
- Kan utbetales utbytte – skal skje etter omsetning med foretaket, ikke utfra innskutt kapital
- Kan omdannes direkte til et AS, men ikke til IKS.

Vilkår for å være samvirkeforetak

1. Det må foreligge en sammenslutning (sammenslutningskriteriet)
  2. Virksomheten må ha økonomisk formål (formålskriteriet) – hindrer ikke samtidig ideelt formål
  3. Må være en omsetning mellom foretak og medlem (omsetningskriteriet)
  4. Avkastningen skal fordeles etter omsetning – ikke innskutt kapital (fordelingskriteriet)
  5. Begrenset deltakeransvar (ansvarsbegrensningen)
- Alle vilkårene må være oppfylt.

Er lovgivningen til hinder for at en kommune kan etablere samvirkeforetak med andre kommuner?

- Ingen begrensinger i **samvirkeoven** eller **kommuneloven**
- Regelverket om **offentlige anskaffelser**:
  - Kravet til egenregi må oppfylles for at kommuner kan legge oppdrag til samvirkeforetak uten konkurranse
- Er mulig å oppfylle både kontroll og omsetningskriteriet i et samvirkeforetak: Ikke trekk i samvirkeforetaksmodellen som utelukker at kommuner kan etablere en slik sammenslutning og motta varer eller tjenester fra denne uten at det gjelder en plikt til å sette oppdrag ut på anbud.
- Konkret vurdering fra sak til sak hvorvidt kravet er oppfylt

Er andre lover og regler til hinder?

- **Støtteregelverket** er ikke til hinder. Kommunenes opptreden vis a vis foretaket kan likevel medføre at det foreligge ulovlig offentlig støtte. Avgjøres ved konkret vurdering.
- Samvirkeforetak vil være omfattet av **offentleglova** dersom en kommune sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller staten har flertall av stemmene på årsmøtet, og foretaket ikke hovedsakelig driver næringsvirksomhet i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private.
- Hvorvidt et samvirkeforetak vil være omfattet av **forvaltningsloven** beror på en konkret vurdering av formål, organisasjonsform, oppgaver og finansering.
- Kommuneloven gjelder ikke selv om samvirkeforetaket består av bare kommuner.

Er samvirke et alternativ til andre organisasjonsformer? (I)

- En forutsetning for at SA skal være et alternativ uavhengig av organisasjonsform: Vilkårene i samvirkeloven må oppfylles
- **Samvirkeforetak som alternativ til AS, IKS og § 27 selskap:**
  - Samvirkeforetak er utelukket, dersom én kommune skal ha mer enn 50 prosent av stemmene i det øverste styringsorganet.
  - Samvirkeforetak uaktuelt dersom det er avgjørende at deltakerne skal kunne ta utbytte etter kapital/eierandel, eller dele aktiva ved oppløsning forholdsmessig etter eierandel.

Er samvirke et alternativ til andre organisasjonsformer ? (II)

- **Samvirke som alternativ til stiftelse:**
  - Stiftelse ikke er lagt til rette for aktiv økonomisk virksomhet med deltagelse fra oppretteren, mens dette er en viktig del av prinsippene for et samvirke. Dette vil være avgjørende for hvorvidt det skal velges samvirke eller stiftelse.
  - Hvorvidt samvirke er et aktuelt alternativ til en stiftelse, vil derfor avhenge av om det er viktig for den som skal vurdere
  - Skal det ikke foregå samhandling, er samvirke utelukket som et alternativ

Når kan samvirkeforetak være en egnet organisasjonsform i kommuner?

Kommunens virksomhet kan deles i tre:

1. Virksomhet rettet mot innbyggerne
2. Administrative støttetjenester
3. Næringsvirksomhet

I alle tre kategorier vil samvirkeforetak kunne være egnet, forutsatt at alle fem kriteriene for et samvirke er tilstede i virksomheten – konkret vurdering utfra formål og behov

Utbytte etter innskutt kapital: AS må velges - samvirke ikke egnet.

Skal en kommune ha dominerende innflytelse: Samvirke lite egnet - kan ikke ha flertall av stemmene på årsmøte

Utvalgte virksomheter – er SA en egnet organisasjonsform for disse? (I)

Havn:

- Kan organiseres som et samvirkeforetak. Begrenset hvilke oppgaver en kommune kan legge til en havnevirksomhet organisert som et samvirkeforetak i motsetning til når denne type virksomhet eksempelvis er organisert som et IKS.

Brannvesen:

- Kan organiseres som samvirkeforetak
- Krever et lukket medlemskap – ikke åpent for private
- Tildeling av oppgaver – avhengig av at kommunene har innflytelse. Begrenset hvis oppgaver er tildelt ved kontrakt.
- Ansvarsbegrensningen – løses i vedtekter ved innskudd fra medlemmene

Utvalgte virksomheter – er SA en egnet organisasjonsform for disse? (II)

- Revisjon, Arkiv og Opplæringskontor:
  - Alle elementer som inngår i et samvirke kan oppfylles
  - Ingen særtrekk ved disse virksomhetene som gjør SA mindre egnet enn andre organisasjonsformer.

Skatt og avgifter

- *Hovedregel:*
- All virksomhet som kommunen legger ut i eget rettssubjekt, uavhengig av organisasjonsform vil bli skattepliktig.
- Spørsmålet om skatteplikt knytter seg til hvilket **formål** virksomheten har ikke organisasjonsform
- Et samvirke kommer ikke i noen særstilling i forhold et IKS, et AS eller § 27 selskap (eget rettssubjekt) når det gjelder merverdiavgift og arbeidsgiveravgift.

Skilleark ved endring av tema